

folytatódott a magyar kiadások sorozata, talán érthető. A *Magic Seeds* ugyanúgy tucatregény, mint a *Fél élet*. Mindkettő az otthontalan, bolyongó „posztkoloniális” egyén, a szülőföldjétől elidegenedett, hazátlan kozmopolita helykeresését mutatja be. Ahogy a *Mr Biswas háza* is egyaránt példázza az apa fizikai menedéket kereső létállapotát, illetve a lelki menedék hiányában megszenvedett elutasítást, akaratlanságot, feleslegességet, porszemnyi mulandóságunkat, úgy a *Fél életben* és a *Magic Seeds*ben megjelenített Willie Chandran története is a fizikai és lelki elutasítás légüres terében önzonosságát, ősei kultúráját kereső, magára maradt, magányos hős traumája.

Az otthontalanság vákuum-érzését Naipaul folyamatosan újra és újra körüljárja. A *The Mimic Men* semmihez és senkihez nem tartozó és nem köthető, egy londoni panzió ürességében élő, volt karibi politikus főszereplőjének visszaemlékezéseiben éppúgy ez a központi probléma, mint a *The Enigma of Arrival* leginkább bevallottan önéletrajzi háttérű szerzői, narratori, főszereplői – hiszen a három sík szándékosan egybeoszott – elbeszélésében.

Az életmű formai vonulatától Naipaul két utolsó regénye elüt. Az utóbbi húsz év munkáival ellentétben, amelyek fokozatosan közeledtek az irodalmi műfajokat szándékosan egybefűző ábrázolásmód felé (*Enigma, Ways of the World, Finding*

the Centre, Reading and Writing), a *Fél élet* és a *Magic Seeds* hagyományos fikció. Épp ezért fordításban könnyebben megragadható, a külföldi olvasó számára kevésbé kultúrkörfüggő, míg Naipaul eddig le nem fordított regényei jobbára lábjegyzetekkel megterhelten lennének a magyar olvasó számára igazán érthetőek. Valódi dilemma, hogy hozzáférhetőek lesznek-e magyar fordításban valaha egyáltalán, vagy könyörtelenül elszállnak felettük az évek, és a magyar olvasó Naipaulról alkotott képe csak az eddigi meglelt három regényen alapulhat-e, aminél persze a teljes életmű nem csak terjedelemben több.

TÁRNOK ATTILA

(*Fél élet, fordította Ifj. Kőrös László, Cartaphilus Kiadó, Budapest, 2004, 380 oldal, 3000 Ft;*

Mr Biswas háza, fordította Ifj. Kőrös László, Cartaphilus Kiadó, Budapest, 2005, 649 oldal, 4980 Ft)

NICK HORNBY:

Hosszú út lefelé

Húsz évig a világ legjobbjai voltunk az öngyilkosság kategóriájában, ma az ötödik-hatodik helyet birtokoljuk, és szerencsére egyre lejjebb csúszunk a ranglistán. Nick Hornby új könyve nálunk tehát igazi piacra találhat, hi-

szen nem másról írta *Hosszú út lefelé* című regényét, mint négy társadalmilag különböző egyén kiütkereséséről, akik közül egyik sem tudta megtenni a legnehezebb lépést: leugrani a tetőről. A történet egy teljesen abszurd szituációból indul ki: két férfiről és két nőről szól, akik egy londoni toronyház tetején találkoznak szilveszter éjjelén, hogy véget vessenek életüknek. A lehetőség megvan, de egyikük sem mer élni vele, s az események egyfajta terápiás csoporttá alakítják őket: együtt igyekeznek megoldást keresni egymás problémáira.

A *Hosszú út lefelé* egy ironikus egzisztencialista regény, amelyben a múlt, az emlékezet folyamatosan átírja az egyén jövőbeni lehetséges életeit. A négy szereplő majdnem megtette azt a bizonyos utolsó lépést, de végül nem voltak rá képesek. Talán mert lelkiük mélyén mindannyian tisztában vannak vele, hogy problémáikkal szembe kell nézniük. Az olvasó legnagyobb öröme ilyen „önmenedzselő” típusú gondolatokkal mégsem találkozhatunk a könyvben, nem egy klisékel terhelt szöveget kapunk, amely alig várja, hogy feloldódjon valami giccses végkicsengésben. Annál inkább kapunk fájdalmat, szenvedést, cinizmust és iróniát: görbe tükör hipochonder társadalmunk számára.

A regény egyik legizgalmasabb játéka a négy szereplő megalkotása

saját és társaik nézőpontjaival, illetve beszédmódjaikkal. Camus mondja az öngyilkosságról, hogy ez az egyetlen igazán komoly filozófiai kérdés; ebben a könyvben sokkal inkább ironikusan ábrázolt probléma, amely rámutat arra, hogyan dramatizálják az emberek saját életüket. A négy főszereplő közül némileg hangsúlyosabb szerepet kap Martin Sharp, a bulvár-média sztárja, aki mindaddig neves televíziós személyiségnek számított, míg le nem fektült egy tizenhét éves

látású tizenöt évesével. Nincs jobb helyzetben Maureen sem, aki belefáradt abba, hogy egyedül kénytelen nevelni súlyosan hátrányos helyzetű fiát. Jessz, a jómódú politikus család gyermekét szerelmi bánat vitte a tetőre, miközben kiderül, nővére nem is olyan régen

vetett véget az életének. A szuicidalakulat utolsó tagja JJ, aki jelenleg pizzafutárként dolgozik, de valójában rockzenész.

A négy személy különböző társadalmi és kulturális háttérből érkezett, ezért különösen izgalmas, ahogy ráéreznek a „csináld magad” terápiára. A regény sikere megint csak Hornby prózájának kedvelt technikáján múlik: egyfelől a szereplők folyamatosan az olvasónak beszélik el a történetet, másfelől gazdag zenei, irodalmi és popkulturális utalásrendszerrel élnek, ami izgalmasan tágtítja a mű értelmezési terü-

letét. Megtudhatjuk például, hogyan függ össze Virginia Woolf olvashatatlansága és Kurt Cobain halála. Végül fontos megemlíteni, ahogy Hornby kihasználja ezt a népszerű médiumot, és élesen bírálja magát a médiát, a társadalmunkat, illetve az öngyilkosságot körülölelő diskurzusokat, miközben mindvégig szórakoztató marad.

Az öngyilkosságot végrehajtani képtelen személyiség átmeneti állapotában olyan elbeszélővé lép elő, aki képes addigi életét egységes narratívává alakítani. A szereplők monológjai folyamatosan váltogatják egymást, de szinte alig reflektálnak egymásra. Folyamatosan adják át egymásnak a végszót, így egyfajta filmes narratíva jön létre: snittről snittre haladunk, ami a tragikus-ironikus történetet egészen lebutítja. Az angol szerző rendkívüli népszerűségnek örvend hollywoodi körökben is, több regényéből készült forgatókönyv. A *Fociláz*, a *Pop, csajok, satöbbi* vagy az *Egy fiúról* nagy közönségiskert hoztak számára, és mintha ez a regény eleve forgatókönyvnek készült volna. Ennek alátámasztására álljon itt egy adat: Johnny Depp már korábban megszerezte a könyv megfilmesítésének jogait, amelyet 2007-ben kezdenek el forgatni.

VALUSKA LÁSZLÓ

(Fordította M. Nagy Miklós,
Európa Könyvkiadó, Budapest, 2006,
396 oldal, 2400 Ft)

DON DELILLO:

Fehér zaj

„Milyen furcsa! Tele vagyunk rettegéssel, hogy mi várhat ránk meg a szeretteinkre. De azért járunk-kelünk, beszélgetünk az ismerősökkel, eszünk és iszunk. Éljük az életünket. Holott közben nagyon is valóságos félelmeket élünk át. Nem az lenne a normális, ha megbénulnánk a félelemtől? Hogyan lehetséges, hogy mi mégis folytatjuk az életünket, legalábbis még egy darabig? [...] – Mi van, ha a halál tulajdonképpen nem más, mint valami hang? – Valami elektromos zörej. – Amit az ember mindig hall. Ami körülveszi. – És mindig ugyanaz. Fehér.”

Don DeLillo regénye, melyben a fenti párbeszéd elhangzik, jelentős késéssel jutott el a magyar olvasóhoz. Mégis azt mondhatjuk, talán éppen időben. Hiszen a szerző által tollhegyre tűzött fogyasztói társadalom, valamint az ennek mentalitásához akarva-akaratlanul idomuló egyetemi értelmiségi életforma még korántsem volt eleven tapasztalat hazánkban a könyv megjelenésének idején. Ami a nyolcvanas évek derekán még afféle kuriózumnak számított volna (a szupermarketek árual megrakott polcaitól a szenzációra éhes médiumokig), az ma már nálunk is ismerőssé, mi több, közhellyé vált. A *Fehér zaj* értő befogadásának így nincs különösebb akadálya,